

Oulaisten opetussuunnitelma 2016
liite A

**Oulaisten
kaupunginkirjaston
ja koulujen yhteis-
työsuunnitelma**

Sisällys

Toimintasuunnitelman tavoitteet	3
Tavoitteet eri vuosiluokille	4
Toiminnan vastuu, seuranta ja arviointi	5
Vierailu kirjastoon – ohjeita opettajalle	7
Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa	8
Esikoulu.....	8
1. luokka.....	9
2. luokka.....	10
3. luokka.....	10
4.–6. luokat.....	11
7. luokka.....	13
8. luokka.....	14
9. luokka.....	15
Lukio	16
Kirjasto oppimisympäristönä.....	17
Kirjastolta opintoja eheyttävää toimintaa	19
LIITE 1 Lukuvuoden aikataulu.....	21

Yhteistyösuunnitelma

*Kirjastonhoitaja Saija Satomaa ja kirjastotoimenjohtaja Inga Petäjäsoja
Oulaisten kaupunginkirjastolla 10.5.2016*

Toimintasuunnitelman tavoitteet

Oulaisten kaupunginkirjaston ja koulujen yhteistyösuunnitelma koskee kaupungin esi- ja peruskouluja sekä lukiota. Kirjasto-opetus on osa laaja-alaisen oppimisen eheyttävää kokonaisuutta. Kirjasto-opetusta toteutetaan useissa oppiaineissa, kuitenkin eniten oppiaineissa äidinkieli ja kirjallisuus. Kirjaston tavoitteena on lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja aktiivisen lukuharrastuksen virittäminen. Kaikille oppilaille annetaan mahdollisuus yhtenäiseen ja monipuoliseen tiedonhallintataitojen oppimiseen ja kirjallisuuden harrastukseen. Tiedonhallintataitojen opetuksen lähtökohtana on, että opetus integroitaisiin kouluaineiden opetukseen. Kirjasto-opetus etenee nuorten kehitystä myötäillen leikki-ikäisestä lapsesta informaatiolukutaitoiseen nuoreen aikuiseen, joka soveltaa löytämäänsä tietoa tarpeen mukaisesti ja tekee perusteltuja johtopäätöksiä. Monipuolinen kaunokirjallisuuden harrastus kehittää nuorella suvaitsevaisuutta, myötäelämisen taitoa ja ilmaisukykyä.

Opettajakunta voi seurata suunnitelmasta, mitä ohjelmaa tai opetusta kullakin vuosiluokalla voi pyytää kirjastosta. Opettaja voi pyytää oppilailleen kirjastonkäytön opetusta, ohjausta tai kirjavinkkauksia joka vuosi. Kirjasto kutsuu joka tapauksessa seuraavat kohderyhmät vuosittain kirjastoon:

- 1.-luokkalaisia innostetaan käyttämään kirjastoa
- luokka-asteille 2 ja 7 vinkataan lukudiplomi- ja uutuskirjoja joka vuosi
- 8.-luokkalaiset osallistuvat tiedonhaun opetukseen
- 9.-luokkalaisille esitellään kirjaston tarjoamia palveluja jatko-opintojen tueksi

Kirjaston ja koulun välinen yhteistyösuunnitelma toimii ohjeena. Se pyritään toteuttamaan tavoitteellisesti kokonaisuudessaan, mutta kuitenkin kirjaston ja koulujen vaihtelevat toimintamahdollisuudet huomioiden. Yhteistyösuunnitelma päivitetään tarpeen mukaan yhteistyössä koulujen ja kirjaston kanssa. Otamme mielellämme vastaan opettajien kehitysideoita ja synkronoimme kirjasto-opetusta koulujen opetussisältöihin. **Suunnitelma on sivistyslautakunnan hyväksymä ja kaikille kouluille yhteinen.** Yhteistyösuunnitelma helpottaa nivelvaiheissa: opettaja tietää uusista oppilaistaan, mitä heidän pitäisi jo hallita kirjastoon liittyvistä taidoista. Kirjasto-opetus etenee leikki-ikäisen lapsen näkökulmasta lähdekriittiseen aikuiseen nuoreen. **Suunnitelman rakenne on esitetty taulukossa (Liite 1).** Päivitetty suunnitelma julkaistaan aina kirjaston Internet-sivustolla osoitteessa <http://www.oulainen.fi/kirjastopalvelut>.

Tavoitteet eri vuosiluokille

Esikoulu ja vuosiluokat 1 ja 2

Lapsi saa mukavia elämyksiä kirjojen parissa, kuuntelee ja lukee kirjallisuutta. Hänelle esitellään ikätasolleen ja lukutaidolleen sopivia kirjoja. Lapsi oppii löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa. Lapsi hallitsee kirjastossa asioimisen perusasiat ja hänelle esitellään kirjaston lasten palvelut (muun muassa pelihuone ja *Kirja kantaa* -nettisivu). Lapsi opastetaan tarinoiden maailmaan herätellen hänessä myönteistä asennetta kirjallisuuteen. (Vuosiluokkien kirjasto-opetuksen tarkempi sisältö ja toteutus on eritelty *Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa* -luvussa.)

Vuosiluokat 3-6

Lapsi hallitsee kirjastonkäytön perusasiat. Hän harjoittelee ja syventää jo oppimiaan taitoja. Lukuharrastusta kehitetään tutustumalla verkkokirjastoon: lapsi oppii etsimään hänelle mieluisaa kirjallisuutta kirjastomme Tiekkö-verkkokirjastossa. Lapsi toteuttaa ilmiöpohjaiseen oppimiseen liittyvää tiedonhankintaa ja tutustuu tutkimuksen perusprosessiin. Kirjasto-opetus toteutetaan eri oppiaineiden ja kirjaston välisenä yhteistyönä koulun monialaisessa oppimiskokonaisuudessa. Opiskelutehtävissä hyödynnetään verkkokirjastoa, kirjaston aineistoja ja Internetin tietokantoja. (Vuosiluokkien kirjasto-opetuksen tarkempi sisältö ja toteutus on eritelty *Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa* -luvussa.)

Yläkoulu

Nuoria innostetaan lukemaan nuorison ja kirjallisen maailman kohdatessa kirjastossa. Lukuharrastusta tuetaan kirjavinkkauksilla, ja nuoria rohkaistaan sosiaaliseen lukemiseen jakamalla kokemuksia kirjaston *Kirja kantaa* -sivuston Wordpress-julkaisualustalla.

Nuori tutustuu viimeistään yläkoulussa tiedonhankinta- ja tutkimusprosessiin. Hän oppii itsenäisesti etsimään lähdemateriaalia tiedontarpeeseensa. Nuori tuntee painetun kirjallisuuden ja vapaan tietoverkon käytön erot lähteenä sekä oman kirjaston aineistotietokannan ja niihin liittyvät apuvälineet kuten esimerkiksi asiasanastot (**YSA**) ja luokitusjärjestelmät (**YKL**). Tiedonhallintataitojen opetus pyritään mahdollisuuksien mukaan integroimaan eri oppiaineiden opetukseen. Peruskoulun päättävät nuoret tietävät heille uudet velvollisuudet kirjaston asiakkaana ja tutustuvat kirjaston palveluihin saadakseen tuen jat-

ko-opintoihinsa. (Vuosiluokkien kirjasto-opetuksen tarkempi sisältö ja toteutus on eritelty *Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa* -luvussa.)

Lukio

Opiskelija tuntee kirjaston tärkeimmät tiedonhaun kanavat ja strategiat: hän tuntee Tiekkö-kirjastojen aineistotietokannan ja muut käytettävissä olevat tietokannat sekä niihin liittyvät apuvälineet (esimerkiksi asiasanastot - **YSA** ja luokitusjärjestelmät - **YKL**). Opiskelija osaa valita sopivat tiedonlähteet ja osaa suhtautua kriittisesti löytämäänsä tietoon. Hän tietää lähteiden oikean käytön ja tekijänoikeuslain rajoitteet ja suomat oikeudet. Tiedonhallintataitojen opetus pyritään mahdollisuuksien mukaan integroimaan eri oppiaineiden opetukseen. (Vuosiluokkien kirjasto-opetuksen tarkempi sisältö ja toteutus on eritelty *Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa* -luvussa.)

Toiminnan vastuu, seuranta ja arviointi

Kirjastossa tilastoidaan ryhmäopetusten ja niihin osallistuneiden määrä, ja ne raportoidaan vuosittain valtakunnalliseen yleisten kirjastojen tilastoon. Sivistyslautakunnalle ja valtuustolle toiminta esitetään kirjaston toiminnallisten tavoitteiden toteutumana. Yhteistyösuunnitelman toiminnan seurannassa ja arvioinnissa on tärkeää koulun ja kirjaston tiivis yhteistyö. Kirjasto-opetusta kehitetään vuosittain opettajilta ja oppilailta saadun palautteen mukaan. Kirjasto osallistuu mielellään koulujen monialaisten opintokokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen.

Koulujen kirjastovastaavat ja kyläkoulukirjastot

Oulaisten perusasteen kouluissa on kirjakokoelmat ja nimetyt kirjastovastaavat opettajat. Viidellä kyläkoululla on Oulaisten kaupunginkirjaston siirtokokoelmat, joiden käyttöä valvoo koulun kirjastovastaava opettaja. Kaupunginkirjasto ylläpitää kyläkoulujen siirtokokoelmia: Kouluilla pyritään käymään seitsemän kertaa lukuvuodessa. Silloin kokoelmaan muun muassa viedään uusia kirjoja, hyllyt järjestetään sekä vanhoja ja vioittuneita kirjoja tuodaan pääkirjastolle takaisin.

Kyläkoulujen kirjastovastaava toimii koulun ja kirjaston yhteyshenkilönä. Hän huolehtii pulpettikirjojen ja kotiin lainattavien kirjojen lainauksesta ja ilmoittaa lainatilastot lukukausittain

(toukokuu, joulukuu) kirjastolle. Kaupunginkirjasto edellyttää, että koulukirjastoissa huolehditaan siisteydestä. Kouluille on toimitettu kirjastokansio, jossa on kerrottu kirjallisuuss-diplomista ja kirjoihin laitetuista infotarroista. Kansiota löytyy myös kirjastokorttihakemus monistettavaksi.

Lukuinnon ja lainauskierron edistämiseksi kirjastossa on koottu kokoelma uudehkoja kirjoja eli *kiertokirjoja*, jotka lainataan kyläkouluille ja jotka vaihdetaan kyläkoululta toiselle kuukausittain. Koulukokoelmien kirjakierron parantamiseksi oppilaiden tulee huolehtia lukemansa kirjat takaisin koulukirjaston hyllyihin. Ennen kesälomaa tulee kaikki kotiin lainatut kirjat palauttaa koulukirjastoon!

Koulujen kirjastoyhdysenkilöt tiedottavat yhteistyösuunnitelmaan tai muista kirjastoon liittyvistä asioista omassa työyhteisössään. Jos kirjastossa havaitaan, että jokin koulu tai sen luokka-aste ei osallistu yhteistyösuunnitelmaan, asiasta tiedotetaan koulun henkilökunnalle.

Vierailu kirjastoon – ohjeita opettajalle

Opastettujen ryhmäkäyntien suositeltavimmat ajankohdat ovat ennen kirjaston aukeamista kello kahdeksasta lähtien. Valmistelua vaativa ohjattu kirjastokäyntiaika tulisi sopia hyvissä ajoin (vähintään viikko ennen vierailua). Aamupäivän *lainauskäynnin* ajankohdan voi varata puhelimitse kirjaston asiakaspalvelusta (puhelinnumero 044-4793 245). Iltapäivällä, kirjaston aukioloaikoina lainauskäynnille voi tulla ilman ajanvarausta. Suosittelemme kuitenkin teitä ilmoittamaan tulostanne edeltä käsin ruuhkien välttämiseksi. Kirjasto-opetuksen tunnit sovitaan kirjastohoitajien kanssa.

Yhteystietoja:

Oulaisten kaupunginkirjaston asiakaspalvelu 044-4793 245

saija.satomaa@oulainen.fi 044-4793 246 (kirjastonhoitaja, lasten ja nuorten kirjastotyö)

paula.luoto@oulainen.fi 044-4793 213 (kirjastonhoitaja, kauko- ja tietopalvelu)

inga.petajasoja@oulainen.fi 044-4793 214 (kirjastotoimenjohtaja)

Suunniteltaessa kirjastovierailua ja opetuksen sisältöä selvitetään seuraavat asiat:

- Käynnin sisältö: a) vapaa lainaustunti tai b) ohjattu ryhmäkäynti

Ohjattua ryhmäkäyntiä varten valitaan yhteistyösuunnitelmasta käyntiaikaan so-
piva sisältö tai sovitaan muu käynnin aihe. Pääteemoja ovat kirjastonkäytön
opetus / tiedonhallintataitojen opetus / lukemaan innostaminen / jonkin yksittäi-
sen teeman käsittely. Kirjastokäynneillä voi aina lainata.

- Käynnin aihe tai tiedontarve
- Ryhmän koko
- Lukutaso ja -taidot (osaavatko lapset lukea?)
- Kirjastonkäytön ja tiedonhaun taidot
- Työnjako: miten opettaja käsittelee aihetta koulussa ja mitä tehdään kirjastossa
- Erityisryhmien toiveet, jos kyseessä on erityisluokka tai erilainen lapsi luokassa

Opettaja on läsnä opetustilanteessa ja vastaa järjestyksenpidosta. Kirjastonhoitaja ja opettaja ohjaavat yhdessä oppilasta tiedonhaussa. Koska opettajat tuntevat paremmin oppilaiden lukutaidon tason, on heidän hyvä olla mukana ohjaamassa lapsia kirjoja etsies-
sä ja valittaessa.

Vuosiluokkien ohjatut sisällöt kirjasto-opetuksessa

Esikoulu

Otetaan tuntuma yleiseen kirjastoon vieraillemalla lähikirjastossa. Lapset osallistuvat henkilökunnan järjestämään *Kirjasto tutuksi* -esitykseen, jonka kautta heille tulevat tutuksi kirjasto paikkana, kirjastosäännöt ja sen palvelut lapsille.

Kirjastosäännöt

- Käyttäytyminen kirjastossa
- Kirjaston aineiston oikea käsittely
- Lainaaminen ja palauttaminen
- Vaihtoehto: Tutustutaan kirjastoon erilaisten leikkien ja kirjastoon liittyvien askartelutehtävien avulla. Ajan säästämiseksi tehtäviä voidaan antaa myös mukaan esikouluun, jossa lapset voivat niiden avulla kerrata oppimaansa asiaa.

Omatoisuus

- Opastetaan lapsia kysymään neuvoa kirjaston henkilökunnalta
- Lainaaminen omalla kortilla.
- Kirjastossa selattujen kirjojen huolehtiminen palautushyllyyn.
- Opastetaan huolehtimaan lainatusta aineistosta ja pelihuoneen välineistä

1. luokka

Ensimmäisellä luokalla vierailaan lähikirjastossa ensisijaisena tavoitteena oppia käyttämään sen peruspalveluita ja tutustua kirjastoon paikkana, joka tukee lapsen itsenäisyyttä ja omatoimisuutta.

Kirjastokortti

- Lapset saavat oman kirjastokortin vanhempiensa luvalla: opettaja pyydä kirjastosta kirjastokorttihakemukset ja vanhemmilta asiakastiedot allekirjoituksineen. Opettaja toimittaa hakemukset kirjastoon mieluiten ennen vierailua, jotta kirjaston henkilökunta ehtii luoda lapsille asiakasrekisterin. Kirjastokortit ovat heti käytettävissä.
- Kirjastosäännöt ja käyttäytyminen kirjastossa (kerrataan): kirjastokortin vastuullinen käyttö ja lainatun aineiston oikeaoppinen käsittely, eri aineistojen laina-ajat, palauttaminen ja uusiminen.

Kirjaston osastot ja aineistot

- Kirjastossa on kaikilla oma paikkansa: Lukutaidon oppimisen tueksi tutustutaan lastenosastoon ja -kirjallisuuteen sekä opitaan löytämään ikä- ja lukutasolle sopivaa luettavaa (esimerkiksi tavutetut ja helppolukuiset kirjat sekä kuva- ja satukirjat).
- Tutustutaan kirjastossa työskentelevien työnkuviin: mitä kirjastotädit ja -sedät tekevät kirjastossa ennen kirjaston aukeamista.

Kirja kantaa -kirjallisuusdiplomi

- Esitellään kirjallisuusdiplomiin liittyvät käytännöt

Omatoimisuus

- Opastetaan lapsia kysymään neuvoa kirjaston henkilökunnalta.
- Kirjastossa luettujen kirjojen huolehtiminen palautushyllyyn tai siististi paikoilleen.

2. luokka

Toisella luokalla kirjasto-opetuksen pääpaino on lukuharrastuksen tukemisessa. Kirjasto innostaa lapsia lukemaan ja harrastamaan kirjallisuutta. Toisella luokalla harjoitellaan ja syvennetään aiemmin opittuja kirjastotaitoja.

Kirja kantaa -kirjallisuusdiplomi

- Kirjallisuusdiplomiin liittyvät käytännöt kerrataan.
- Lukuharrastusta tuetaan vinkkaamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta.
- Esitellään *Kirja kantaa* -sivusto ja rohkaistaan lapsia sosiaaliseen lukemiseen jakamalla kokemuksia kirjaston internet-sivulla.

Omatoimisuus

- Opastetaan lapsia kysymään neuvoa kirjaston henkilökunnalta
- Kirjastossa luettujen kirjojen huolehtiminen palautushyllyyn tai siististi paikoilleen.

3. luokka

Kirjastovierailun aikana hyödynnetään verkkokirjastoa: opitaan etsimään mieluisaa kirjallisuutta kirjaston hakuohjelmalla.

Kirjaston aineistot ja järjestys hyllyissä

- Tutustutaan *Tiedonpuuhun*, johon mahtuu kaikki tieto maailmassa: tietokirjat ja kaunokirjat – totta ja tarua kirjastossa.
- Eri aineistojen paikat kirjastossa (YKL-luokitus ja aakkostus sekä osastot, luokat ja hyllyjärjestys): Esitellään perusasiat yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmästä (YKL). Tutustutaan luokitukseen leikin ja tehtävien avulla. Huomataan, että aineisto on jaettu sisältönsä mukaan eri osastoihin ja luokkiin ja että luokissa oleva aineisto on aakkosjärjestyksessä. Opitaan, mitä aineiston selkätarra kertoo.

Asiakaspäätteen käyttö

- Opastetaan kirjaston aineistotietokannan Tiekkö-asiakasliittymän käyttöön.
- Opetetaan tiedonhaun perusasiat: *teoshaku* ja *tekijähaku*.
- Aineiston saatavuustietojen löytäminen asiakaspäätteeltä ja löytyneiden tietojen ymmärtäminen.
- Harjoitellaan tiedonhakua verkkokirjastosta.

4.–6. luokat

Kirjastovierailun aikana hyödynnetään verkkokirjastoa ja Internetin vapaita tietokantoja. Oppilaat tutustuvat tiedonhankinnan ja tutkimuksen perusprosessiin: opitaan etsimään tietoa ja arvioimaan löydetyt tiedon ja -lähteiden luotettavuutta. Neljäsluokkalaisia innostetaan sosiaaliseen lukemiseen *Sadun päivänä* pienille lapsille.

Aineiston löytäminen hyllystä

- Kerrataan perusasiat yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmästä ([YKL](#)) ja aineistojen paikat kirjastossa: aakkosjärjestyksen eteneminen osastoittain, luokissa ja hyllyissä sekä eri aineistolajeissa.

Asiakaspäätteen käyttö

- Kerrataan Tiekkö-kirjastojen aineistotietokannan asiakasliittymän käyttö.
- Kerrataan tiedonhaun perusasiat (*teoshaku*, *tekijähaku*) ja neuvotaan uutena opittavana tiedonhaun elementtinä asiasanojen käyttö (*perus-* ja *tarkennettu haku*).
- Aineiston saatavuustietojen löytäminen asiakaspäätteeltä ja löytyneiden tietojen ymmärtäminen.
- Harjoitellaan tiedonhakua tietokannoista (verkkokirjaston asiakasliittymä ja Internet).
Käytetään tiedonhaun esittelyssä esimerkkinä oppilaita kiinnostavaa aineistoa ja samalla tehdään pientä vinkkausta. Opettaja voi jo koulussa antaa tiedonhakuun liittyviä tehtäviä esimerkiksi jostakin koulussa käsiteltävästä asiasta. Ohjaus voidaan toteuttaa eri oppiaineiden ja kirjaston välisenä yhteistyönä.

- Esitellään lainojen hallinnan uudet oikeudet:
  - salasana www.tiekko.fi -palveluun: omat lainatiedot, eräpäivämuistutus ja saapumisilmoitus tekstiviestinä tai sähköpostina, varaus, sähköisten kirjojen lainaus

Omatoimisuus

- Tiedän miten ja mistä löydän aineistoa.
- Kannustetaan yrittämään omatoimista tiedonhakua, mutta myös kysymään neuvoa kirjaston henkilökunnalta.
- Huolehdin itse eräpäivistä, palautuksista ja lainojen uusimisesta.

7. luokka

Seitsemännellä luokalla painopiste on lukuharrastuksen tukemisessa. Lukemiseen innostetaan kirjavinkkauksilla ja oppilaita kannustetaan sosiaaliseen lukemiseen jakamalla kokemuksia Tiekkö-kirjastojen *Kirja kantaa* -sivustolla.

Kirja kantaa -kirjallisuusdiplomi

- Esitellään yläkoulun kirjallisuusdiplomiin liittyvät käytännöt.
- Lukuharrastusta tuetaan vinkkaamalla syyslukukaudella lukudiplomiin valittua kirjallisuutta ja uutuuskirjoja.
- Esitellään *Kirja kantaa* -nettisivu ja rohkaistaan lapsia sosiaaliseen lukemiseen jakamalla kokemuksia kirjaston nettisivulla.
- Tutustutaan verkossa julkaisemiseen Worldress-julkaisualustalla (sisällöntuotannonharjoitus: lukukokemusten ja kirja-arvostelujen kirjoittaminen ja/tai videoiden teko)
- Kirjan monet muodot lukemisharrastuksen tukena: selkokirjat, sähköisten kirjojen kokoelma, äänikirjat ja Celia-palvelut (kirjallisuutta lukemisesteisille).

8. luokka

Kirjaston tiedonhaun opetuksessa käytetään koulun opetussisältöjä ja aiheita. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunneilla kirjastokäynnin pääaiheena on genrekirjallisuus. Tiedonhaun harjoittelussa sovelletaan tutkivan oppimisen menetelmää. Oppilaat tutustuvat kirjaston palveluihin ja tiloihin oppilaanohjauksen tunnilla, jolloin pääteemana on tiedonhankinta ammatti-esitelmää varten. Tarvittaessa annetaan tiedonhankinnan opetusta myös muissa oppiaineissa.

Kirjasto tilana

- Tutustutaan kirjastotyöhön ja kirjastotilaan: nuorten osasto, nuorten aikuisten osasto, aikuisten osasto, genre-hyllyt, Kotiseutukokoelma, *Kotiseutuni*-tutkimuspiste, Pelihuone, lehtilukusali ja varastot (ehkä myös väestönsuoja).

Tiedonhankinta

- Opastetaan Tiekkö-kirjastojen aineistotietokannan asiakasliittymän käyttöä (*teoshaku, tekijähaku, asiasanojen käyttö, vapaasana-, perus- ja tarkennettu haku*) sekä Internetin tietokantoja ja sivustoja
- Tiedonhaun harjoittelu: Harjoittelua varten sovitaan oppituntia pitempi aika. Luokkien kirjastovierailujen sisältö liitetään oppiaineeseen tai meneillään olevaan projektiin.

Genret kirjallisuudessa

- Tutustutaan kirjaston genrekirjallisuuteen: kirjasto toteuttaa genre-esittelyt, joiden avulla nuoret tutustuvat kirjallisuuden eri tyylilajien ominaispiirteisiin. Nuoret valitsevat luettavan kirjan kirjastohenkilökunnan avustuksella.

9. luokka

Oppilaat tutustuvat kirjaston palveluihin oppilaanohjauksen tunnilla pääaiheena jatko-opinnot. Kotitalouden valinnaisella kurssilla oppilaat saavat kirjastolta opetusta Eurooppalaiset keittiöt ja/tai Kansainväliset keittiöt -projektityön tiedonhankintaa ja toteutusta varten.

Valinnaisaineryhmien käynti

- Tiedonhaun opetusta ja sähköisten palvelujen hyödyntämistä oppilaiden tiedontarpeeseen.

Kirjasto jatko-opintojen tukena

- Käydään läpi (nuorten) aikuisten kirjasto-oikeudet, velvollisuudet ja kirjastomaksut.
- Kerrotaan alueemme ja Suomen kirjastoverkosta opiskelua silmällä pitäen. Kerrotaan opiskelua tukevasta kaukopalvelusta ja Tiekkö-seutulainauksesta.
- Kirjaston sähköisten palvelujen esittely

Lukio

Tiedonhaun opetuksen näkökulma on tutkiva oppiminen ja lähdekriittisyys. Oppilas tuntee oleelliset tiedonhaun lähteet, viittaustekniikan ja materiaalien käyttöoikeudet:

- Kirjaston sähköiset palvelut
- Paikallistietoa netissä: *KirjastoVirma, Finna ja Arto*
- Kirjaston seutulainaus ja kauko- ja tietopalvelu
- Kirjastojen eri tiedonhaun lähteet ja alueemme kirjastoverkko
- Lähteiden oikea käyttö ja tekijänoikeuslain oleellisimmat käytänteet
- Tutustutaan kirjastoon oppimisympäristönä: nuorten aikuisten osasto, aikuisten osasto, kotiseutukokoelma, Kotiseutuni-tutkimuspiste, pelihuone- ja mediapaja, lehtilukusali ja varasto.

Lukiolaiset osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan alueen paikallis- ja perinnetiedon keräämiseen Oulaisten kotiseutuarkistoon (esim. haastattelututkielmat ja muistitiedon keräys).

Kirjasto oppimisympäristönä

KIRJASTOKOKOELMAT

Kirjasto-opetuksen lisäksi kirjaston palvelut ovat koulujen käytettävissä. Opettajat ja oppilaat ovat tervetulleita lainaamaan kirjoja. Opettajat voivat myös pyytää henkilökuntaa koamaan aineistoa luokkatyöskentelyä varten, esimerkiksi kirjapaketteja jonkin oppiaineen teemaan liittyen. Halutessaan oppilaat voivat tulla myös työskentelemään kirjastoon. Tällöin kirjaston aineistot ja asiakastietokoneet ovat heidän käytettävissään. Kirjaston aineistokokoelmat muodostuvat paikallisista tarpeista. Kirjasto esittelee ja opettaa oppilaita ja opettajia kirjaston sähköisten palvelujen käytössä.

Kirjastomme edistää kotiseututuntemusta. **Kotiseutukokoelma** muodostuu oulaistelaisten osaamisesta syntyneistä julkaisuista. Kirjastosalin Montussa on Oulaisten Kotiseutukokoelman lisäksi osasto nimeltä Kotiseutuni, johon on koottu Oulaista käsittelevä tietokirjallisuus.

Koko luokan yhteistä lukukokemusta varten kirjastossa on lasten ja nuorten kirjojen niin sanottuja **koulusarjoja** eli sama kirja kaikille yhtä aikaa luettavaksi. Koulusarjan kirjoista on luettelo kirjastossa. Kirjasto voi myös tarvittaessa koota sarjan sekä kirjaston omista kirjoista että pyytämällä lisäkappaleita muista Tiekkö-kirjastoista. Koulusarjat lainataan luokan kirjastokortille, joita säilytetään kansiossa kirjaston asiakaspalvelussa. Koululuokan korttia käytettäessä otetaan opettajan allekirjoitus lainakuitin kopioon, jotta tiedämme kenelle kirjat on lainattu. Oppilaat eivät saa käyttää luokan kirjastokorttia. Oulaisten yleissivistävien koulujen oppilaat saavat seutulainata opintoihinsa liittyvän kaunokirjallisuuden ilmaiseksi (esimerkiksi lukion kirjallisuuslistojen kirjat). Tällöin kuitenkin oppilaat itse vastaavat lainojen palautuksesta ja mahdollisista myöhästymismaksuista.

DIGITOINTIPISTE

Kirjastosalin Montussa on Digitointipiste: tietokone, skanneri, tulostin ja videokasettien digitointilaite. Skannerilla voi digitoida paperivalokuvien lisäksi isoja ja kapeita negatiiveja sekä dioja. Tietokoneella voi editoida valokuvia ja videota: ohjelmat Pinnacle Studio ja Photoshop. Kirjasto antaa ryhmäopetusta tai yksilöohjausta digitointipisteen käytössä.

MEDIAPAJA

Kirjaston mediapajapalvelut ovat oppilasryhmien käytettävissä. Mediapajaryhmien käyttöön on saatavissa kaksi hdmi-videokameraa (lisävarusteena jalusta ja ulkoinen mikrofooni). *Monttu*-asiakaspäätteellä on valokuvien käsittelyä varten *Photoshop CS6* ja *Photoshop Elements* sekä videoeditointiohjelma *Pinnacle Studio*. Kirjastossa on ilmainen wlan-tyyhyteys. Asiakkaiden käytössä on yhdeksän pöytätietokonetta, joista on kiinteä Internet-yhteys. Ryhmäkäyttöön on saatavissa vielä kolme kannettavaa tietokonetta, joissa on Photoshop Elements ja Pinnacle Studio 17. Tarvittaessa järjestyy vielä useampi tietokone.

IPADIT JA APPLE-TV

Oppilasryhmien käytettävissä on 10 kappaletta iPadeja. Opetuksessa on kätevä hyödyntää Apple-tv:tä Pelihuoneessa. Tarvittaessa saadaan kaikille iPadeille ladattua tarvittu sovellut Mac-tietokoneen ja synkronointiyksikön avulla. Ilmoitathan ajoissa tarvittu sovellus.

PELIHUONE

Konsolipelien pelaaminen edistää lapsen ja nuoren motoriikkaa ja monilukutaitoa. Kirjaston Pelihuone on yhdessä pelaamisen paikka: tarjolla on kolme pelipaikkaa, jossa kussakin neljä tai kuusi ohjainta. Pelikonsolit ovat Wii, XBOX360, PS3 ja PS4. Yhdenaikaisten pelaajien määrä riippuu valitusta pelistä. Tilassa on huippu äänentoistolaitteet, kaksi videoprojektorista ja kaksi isoa valkokannasta, iso televisiopäätte sekä tietokoneet.

Kirjastolta opintoja eheyttävää toimintaa

Kirjasto on mielellään mukana koulujen eheyttävässä opetussuunnitelmatyössä. Erilaisista teemoista voidaan yhteistyössä suunnitella jokin tapahtuma: kansainvälisyys, kansanperinne, erilaisuus, suvaitsevaisuus ja niin edelleen. Kirjastokäynti voidaan keskittää myös jonkin yksittäisen opiskeltavan asian ympärille.

Projektit, tempaukset ja kirjailijavierailut

Kirjailijavierailut liittyvät yleensä aina johonkin lukuharrastusta edistävään kirjaston projektiin. Valtionavustukset kirjastojen lukuharrastusta edistävään toimintaa ja kehittämistoimintaa on haettava lokakuun loppuun mennessä. Yhteistyö koulujen kanssa on yleensä hyvä peruste saada valtionavustusta. Kirjasto ottaa mielellään vastaan ideoita ja teemoja hankesuunnitelman laatimiseksi. Pienempiä tempauksia voidaan toteuttaa myös yhdistämällä koulun ja kirjaston resurssit. Kirjasto tarjoaa mahdollisuuden kouluille tuoda esille omia tuotoksiaan, kirjoitelmia, piirustuksia, luokan keräämiä lukutoukkia ja lukupuita sekä mielikirjanäyttelyitä. Koululaiset ovat tervetulleita esiintymään kirjastoon esimerkiksi satutunneille ja muihin tapahtumiin.

Kirjavinkkaus

Kirjasto edistää lasten ja nuorten lukuharrastusta kertomalla heille hyvistä kirjoista. Joka vuosi kirjaston henkilökunta vinkkaa 2.- ja 7.-luokkalaisille. Eri luokka-asteille järjestetään kirjavinkkausta kirjaston resurssien ja vaihtuvien lukuharrastusprojektien teeman mukaan. Luokat voivat tulla vinkkaustunneille kirjastoon tai kirjastosta tullaan luokkaan vinkkaamaan. Kirjavinkkausta pyritään jossakin määrin tekemään myös tavallisten luokkakäyntien yhteydessä. Vinkkauksen kesto on sovittavissa (yleensä 30-45 min). Kirjavinkkauksien aikana edistetään mielellään myös *Kirja kantaa* -kirjallisuusdiplomin suorittamista tutustuttamalla oppilaat kirjallisuusdiplomin kirjallisuuteen. Vinkkauksesta kannattaa sopia hyvissä ajoin. Vinkkaus vaatii aina syvällistä valmistelua.

Kirja kantaa -kirjallisuusdiplomi

Kirjallisuusdiplomia voidaan käyttää apuna kaikilla luokka-asteilla kannustamaan ja innostamaan lukijan omaan lukuharrastukseen. Tiekkö-kirjastoilla on yhteinen *Kirja kantaa* -kirjallisuusdiplomi, jonka ylläpidon ja kirjojen saatavuuden kirjastot takaavat. Kirjallisuusdiplomia esitellään kirjastossa luokkakäyntien yhteydessä, ja se on jaettu kaikille Oulaisten

ala- ja yläkouluille. Suoritusohjeet ja kirjalistat sekä tehtävät löytyvät kirjastosalista ja kirjaston Kirja kantaa -sivustolta. Tiekkö-kirjastot päivittävät kirjalistoja vuosittain.

Lukukoiratoiminta

Lukuharrastuksen ja -innon parantamiseksi kirjastossa järjestetään kuukausittain lukukoiratapaamisia yhteistyössä Oulaisten Kennelkerhon kanssa. *Lukuhetki Tarinatassun kanssa* -tapaamiset järjestetään rauhallisissa oloissa ja niihin osallistuu yksi lukija aina kerrallaan valitsemansa kirjan kanssa, lukukoira ja lukukoiran ohjaaja. Ohjaajan tehtävä on valvoa lukuhetkeä sivusta, mutta ei puuttua sen kulkuun. Kirjastossa lukukoiria käytetään kannustamaan erityisesti ensimmäisen ja toisen luokka-asteen lapsia lukuharrastuksessa. Lukukoira auttaa lapsia kokemaan olonsa turvalliseksi. Se kuuntelee, ei arvioi, keskeytä tai muuten ole vaikuttamassa lapsen lukurytmiin. Koiran läsnäolon myönteinen vaikutus ilmenee onnistuneena lukukokemuksena, minimoi lukemiseen liittyviä haasteita sekä vähentää lukemiseen liittyvää kynnystä ja stressiä. Lapsen on harjoitettava mekaanista lukutaitoa ja luetun ymmärtämistä järjestelmällisesti. On tärkeää, että on niitä hetkiä, jolloin voi harjoitella lukemista vapaasti ja omassa tahdissaan.

OULAISTEN KAUPUNGINKIRJASTON LUKUVUOSI

Kirjaston yhteistyösuunnitelmassa on vuosiluokkakohtaisesti aikataulutettu sopivat kirjasto-opetuksen sisällöt leikki-ikäisestä lapsesta lähdekritiittiseen lukiolaiseen (OPS 2016). Luku- vuosisuunnitelman päivitykset julkaistaan osoitteella <http://www.oulainen.fi/kirjastopalvelut>.

SYYSLUKUKAUSI

Aika	Tapahtumien sisältö	Kohderyhmä
SYYSKUU	<i>Lukemaan innostaminen:</i> Kirjavinkkaus, kirjallisuusdiplomi ja Kirja kantaa -sivusto tutuksi. Kirja kantaa -sivuston sisällöntuotanto myöhäissyksyllä tai alkukeväällä	7 LK
	<i>Kirjasto-opetus:</i> omatoimiseksi asiakkaaksi kirjastoon, kirjastokortit ja alakoulun kirjallisuusdiplomi tutuksi	1 LK
LOKAKUU	<i>Lukemaan innostaminen:</i> kirjavinkkaus, alakoulun kirjallisuusdiplomi	2 LK
	<i>Kirjasto-opetus:</i> Tekijäoikeudet, sitaattioikeus ja lähteiden käyttö	lukion I luokka
MARRASKUU	<i>Kirjasto-opetus:</i> verkkokirjaston ja tiedonhankinnan opetus aiheena ammatit oppilaanohjauksen tunnilla	8 LK
JOULUKUU	<i>Kirjasto-opetus:</i> kirjastopalvelut jatko-opintojen tukena ja kirjaston sähköisten palvelujen käyttö	9 LK

*

<i>Tarpeen mukaan</i>	<i>Kirjasto-opetus:</i> Tiedonhankinta esitelmää tai tutkielmaa varten myös muissa aineopinnoissa kuin OPO.	8 LK
-----------------------	---	------

KEVÄTLUKUKAUSI

Aika	Tapahtumien sisältö	Kohderyhmä
TAMMIKUU	<i>Kirjasto-opetus:</i> verkkokirjaston alkeet ja tiedonhaun ohjaus	3 LK
HELMIKUU	<i>Kirjasto-opetus:</i> tiedonhankinta eurooppalaiset keittiöt ja/tai Kansainväliset keittiöt -projektitoita varten	9 LK valinnaisaineet: kotitalous
MAALISKUU	12-vuotiaat verkkokirjaston asiakkaaksi ja lainausautomaatin käyttäjiksi: salasanan käyttö	6 LK
HUHTIKUU	<i>Lukemaan innostaminen:</i> Kirjallisuuden genret tutuksi	8 LK
	<i>4-luokkaiset lukuharrastuksen esikuvina:</i> neljäsluokkalaiset lukevat satuja kirjaston 2-6-vuotiaille	4 LK
TOUKOKUU	<i>Kirjasto-opetus:</i> Kirjasto tutuksi –esitys opettaa lasta kirjastonkäyttäjäksi leikin keinoin	esikoululaiset

*

<i>Tarpeen mukaan</i>	<i>Kirjasto-opetus:</i> Tiedonhankinta esitelmää tai tutkielmaa varten	4-6 LK
-----------------------	--	--------

*

Väriselite: pyritään järjestämään kaikille rinnakkaisluokille

luokkataso